

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 423/2024-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených URBAN & PARTNERS s.r.o., advokátska kancelária, Červeňova 15, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B5-24C/17/2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu boli 20. mája 2024 doručené ústavné sťažnosti sťažovateľov [REDACTED] (sp. zn. Rvp 1326/2024), [REDACTED] (sp. zn. Rvp 1328/2024) a [REDACTED] (sp. zn. Rvp 1329/2024), ktorými sa domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“), ako aj vyslovenia porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského súdu v konaní označenom v záhlaví. Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov, a zároveň si uplatňujú finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania.

2. Uzneseniami ústavného súdu sp. zn. PLs. ÚS 42/2024 a sp. zn. PLs. ÚS 43/2024 z 29. mája 2024 boli ústavné sťažnosti sťažovateľov spojené na spoločné konanie, ktoré je ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 1326/2024.

3. Z ústavných sťažností a ich príloh vyplýva, že sťažovatelia sa na základe žaloby doručenej 23. marca 2020 pôvodne Okresnému súdu Bratislava V domáhajú v napadnutom konaní náhrady škody a nemajetkovej ujmy (ako priami pozostalí po nebohom, ktorý zomrel pri tragickej dopravnej nehode autobusu).

4. Mestský súd, na ktorý od júna 2023 prešiel výkon súdnictva z okresného súdu, vo veci sťažovateľov dosiaľ nerozhodol (ani neprávoplatne).

II.

Argumentácia sťažovateľov

5. Podanie ústavnej sťažnosti odvodňujú sťažovatelia tým, že napadnuté konanie trvá viac ako štyri roky, teda neprimerane dlhé časové obdobie. Vo veci stále prebieha dokazovanie. Mestský súd koná zjavne neefektívne a nesústredene, o čom svedčí nielen doterajšia dĺžka napadnutého konania, ale aj skutočnosť, že uznesením z 15. júna 2022 súd prerušil napadnuté konanie (do právoplatného skončenia trestného konania súvisiaceho s dopravnou nehodou), ktoré Krajský súd v Bratislave uznesením z 30. novembra 2022 zrušil z dôvodu absencie riadneho odôvodnenia rozhodnutia a nesprávneho procesného postupu súdu prvej inštancie.

6. Podľa názoru sťažovateľov aj napriek skutočnosti, že spor nemožno označiť za právne absolútne jednoduchý, nepatrí do kategórie civilných konaní, ktoré by si vyžadovali zo strany súdu osobitný prístup, ale ide o bežnú prax všeobecných súdov. Celková neprimeraná dĺžka napadnutého konania nebola zapríčinená konaním strany sporu. Za hlavnú príčinu porušenia označených práv považujú sťažovatelia nečinnosť a nesústredený postup mestského súdu (pôvodne okresného súdu) v napadnutom konaní.

7. Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia odôvodňujú sťažovatelia predmetom konania, ktorý sa týka nemajetkovej ujmy, ktorú si od štátu nárokujú v dôsledku tragickej smrti blízkeho člena rodiny, ktorý v ich živote zastával nenahraditeľnú rolu. Konečné vyriešenie daného sporu je pre sťažovateľov dôležité, keďže finančné prostriedky vynaložené na napadnuté konanie sa pre nesústredenosť vedenia konania mestským súdom nevhodne navyšujú. Skorý a hospodárny priebeh napadnutého konania je pre sťažovateľov dôležitý, keďže ide aj o znovuzískanie pocitu spravodlivosti a dôvery v právny štát a súdny systém.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd poznamenáva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne čl. 38 ods. 2 listiny) na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru niet zásadnejších rozdielov, a preto aj vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti rešpektuje judikatúru a vychádza z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva k právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, možno ich namietané porušenie posudzovať v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti spoločne (m. m. IV. ÚS 120/2018).

9. Vo svojej rozhodovacej činnosti ústavný súd konštantne vychádza z názoru, že účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa

nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia orgánu verejnej moci (napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 76/03, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017). Samotným prerokovaním veci na všeobecnom súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (obdobne III. ÚS 127/03, IV. ÚS 221/04).

10. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý priet'ah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (III. ÚS 199/02, I. ÚS 154/03). Ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (I. ÚS 35/01, III. ÚS 103/05). Pojem „zbytočné priet'ahy“ je pojem autonómny, ktorý možno vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. Len v prípade, ak ústavný súd zistí, že postup všeobecného súdu sa vyznačoval takými významnými priet'ahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné priet'ahy, môže vysloviť porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (I. ÚS 38/04, III. ÚS 24/04, III. ÚS 372/06).

11. Z uvedených východísk vychádzal ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľov a na tento účel si vyžiadal súdny spis, s ktorého obsahom sa dôkladne oboznámil.

12. Z predloženého súdneho spisu vyplýva, že vec sťažovateľov pôvodne vo veci konajúcejmu okresnému súdu napadla 23. marca 2020. Každý zo sťažovateľov bol v máji 2020 vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku z podanej žaloby, na čo každý z nich reagoval návrhom na oslobodenie od platenia súdneho poplatku. Okresný súd následne v júli 2020 zaslal žalovaným žalobu a vyzval ich na vyjadrenie sa k nej a zároveň sťažovateľom priznal oslobodenie od súdnych poplatkov. Po doručení vyjadrení žalovaných k podanej žalobe pokračoval mestský súd v procesných úkonoch súvisiacich s výmenou vyjadrení strán sporu (tzv. replika a duplika), a to až do decembra 2020. Prvé pojednávanie určil mestský súd na 24. február 2021. Po doručení predvolania na pojednávanie právny zástupca sťažovateľov požiadal o prirbatie tlmočníka do maďarského jazyka, keďže sťažovateľka (██████████) neovláda slovenský jazyk na takej úrovni, aby náležite a v plnom rozsahu porozumela tomu, čo bude na nariadených pojednávaniach prednesené. Dňa 8. februára 2021 mestský súd nariadené pojednávanie zrušil v súvislosti s výskytom prenosného ochorenia vírusovej respiračnej infekcie COVID-19. V auguste 2021 pribral súd do konania tlmočníka a určil termín pojednávania na 6. október 2021. Na určený termín pojednávania sa sťažovatelia nedostavili, čo ich právny zástupca ospravedlnil zdravotnými dôvodmi. Pojednávanie bolo odročené na 13. december 2021. Uznesením z 23. novembra 2021 súd zastavil konanie proti žalovanému v 1. rade, a to na základe späťvzatia žaloby sťažovateľmi v uvedenom rozsahu. Uznesením z 20. januára 2022 (vydaným vyšším súdnym úradníkom) súd pripustil vstup ďalšieho subjektu na strane žalovaných taktiež na základe návrhu sťažovateľov, avšak na základe sťažnosti podanej subjektom majúcim pristúpiť do konania súd uznesením z 15. marca 2022 (vydaným sudcom) skôr vydané uznesenie zmenil a vstup predmetného subjektu do napadnutého konania nepripustil. Následne súd napadnuté konanie prerušil (uznesením z 20. júna 2022), avšak na základe odvolania podaného sťažovateľmi krajský súd uznesením z 30. novembra 2022 uznesenie súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Po vrátení veci rozhodol súd uznesením z 9. marca 2023 o zmene petitu žaloby, a to na základe

návrhov sťažovateľov zo 16. novembra 2021 (zmenu nepripustil) a 6. februára 2023 (zmenu pripustil). Ďalšie pojednávania sa uskutočnili 30. októbra 2023 a 17. januára 2024. Pojednanie určené na 28. február 2024 sa neuskutočnilo, bolo odročené na 22. máj 2024, keďže sťažovatelia požiadali o jeho odročenie z dôvodu, že sťažovatelia (██████████ a ██████████) odcestovali do zahraničia a sťažovateľka (██████████) sa dlhodobo v zahraničí zdržiava. Dňa 19. marca 2024 bol mestskému súdu doručený návrh sťažovateľov na doplnenie dokazovania. Napriek tomu, že právny zástupca sťažovateľov bol na pojednávaní konanom 28. februára 2024 vyzvaný, aby zabezpečil účasť sťažovateľov na pojednávaní, sťažovatelia sa na pojednanie určené na 22. máj 2024 nedostavili (ich právny zástupca uviedol, že sa nachádzajú dlhodobo v zahraničí a nevie uviesť, kde presne). Sud na predmetnom pojednávaní uznesením zamietol návrh na vypočutie sťažovateľov písomnou formou, pojednanie odročil na 9. september 2024 s tým, že procesné strany berú na vedomie, že vo veci môže byť rozhodnuté rozsudkom pre zmeškanie.

13. Ústavný súd si je vedomý, že dĺžka napadnutého konania sa javí byť neprimerane dlhá. Mestskému súdu (pôvodne okresnému súdu) je potrebné vytknúť, že v napadnutom konaní nepostupoval vždy v súlade s požiadavkou na postup súdu bez zbytočných prietahov (dávajúc za pravdu sťažovateľom pri neefektívnej činnosti súdu v súvislosti s prerušením konania, ktoré korigoval odvolací súd). Napadnuté konanie na mestskom súde (pôvodne okresnom súde) do doručenia ústavnej sťažnosti ústavnému súdu (máj 2024) trvá štyri roky a dva mesiace. Nemožno však súhlasiť s tvrdením sťažovateľov, že k prietahom v konaní svojím správaním neprispeli. Späťvzatie žaloby proti žalovanému v 1. rade, opakované návrhy na zmenu petitu žaloby (čiastočne úspešné), opakované odročenia pojednávani z dôvodu neprítomnosti sťažovateľov (alebo niektorého z nich) sú skutočnosťami, ktoré podstatne ovplyvnili doterajší priebeh, a tým aj dĺžku napadnutého konania a je potrebné ich pričítať na ťarchu sťažovateľom, a nie mestskému súdu.

14. Ústavnému súdu neunikla skutočnosť, že na ostatnom pojednávaní 22. mája 2024 nebol žiaden zo sťažovateľov prítomný a ich právny zástupca uviedol, že „žalobcovia v prvom a druhom rade sa nachádzajú u žalobkyne v treťom rade dlhodobo v zahraničí, neviem presne kde“. Z plnomocenstiev na zastupovanie sťažovateľov pred ústavným súdom predložených sťažovateľmi pri podaní ich ústavných sťažností vyplýva, že k ich udeleniu došlo 16. mája 2024 v Dunajskej Strede (u všetkých sťažovateľov), teda šesť dní pred predmetným pojednávaním. Uvedené vzbudzuje polemiku, ako veľmi sťažovateľom záleží na rýchlom ukončení napadnutého konania, a teda nastolení ich právnej istoty, a to aj vo vzťahu k trovám konania (ako poukazujú v bode 7 tohto uznesenia).

15. Ústavný súd po komplexom posúdení všetkých okolností daného prípadu z hľadiska predmetu konania, správania sťažovateľov a postupu mestského súdu (pôvodne okresného súdu), posudzujúc doterajšiu celkovú dĺžku napadnutého konania, a taktiež s poukazom na objektívne sťaženú možnosť uskutočnenia pojednávani v súvislosti s opatreniami súvisiacimi s koronavírusom (prerušovane v období rokov 2020 až 2022) a na predmet konania, ktorý nepatril do skupiny taxatívne vymedzených druhov konaní (pri ktorých zákon predpisoval konať, resp. neznesli odklad), ústavný súd uzavrel, že nejde o prietah v ústavne relevantnej intenzite, a preto ústavnú sťažnosť sťažovateľov vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru pri predbežnom prerokovaní odmietol

ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

16. V nadväznosti na sťažovateľmi tvrdené porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru prietahovým konaním mestského súdu ústavný súd konštatuje, že v systematike ústavy sú primeraná celková dĺžka, rýchlosť, plynulosť a efektívnosť konania (kam smeruje argumentácia sťažovateľov) obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a nie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nespadá pod ochranu čl. 46 ods. 1 ústavy, pokiaľ namietané porušenie tohto základného práva nedosahuje takú intenzitu, že s ohľadom aj na ďalšie konkrétne okolnosti daného prípadu by bolo možné uvažovať o odmietnutí spravodlivosti (napr. IV. ÚS 242/07).

17. Ústavný súd konštatuje, že v danom prípade nie je možné uvažovať o odmietnutí spravodlivosti, a teda ani o vyslovení porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v dôsledku čoho je aj v tejto časti ústavná sťažnosť sťažovateľov zjavne neopodstatnená.

18. Sťažovatelia v petite ústavnej sťažnosti namietajú porušenie čl. 47 charty (vo všeobecnosti); z obsahu ústavnej sťažnosti ale vyplýva, že sťažovatelia konkrétne namietajú porušenie čl. 47 ods. 2 charty. Podľa čl. 47 ods. 2 charty každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Každý musí mať možnosť poradiť sa, obhajovať sa a nechať sa zastupovať.

19. Podľa čl. 51 ods. 1 charty ustanovenia tejto charty sú pri dodržaní zásady subsidiarity určené pre inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie a tiež pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Únie. V dôsledku toho rešpektujú práva, dodržiavajú zásady a podporujú ich uplatňovanie v súlade so svojimi príslušnými právomocami a pri zachovaní obmedzení právomocí Únie, ktoré boli na ňu prenesené zmluvami.

20. V súvislosti s námietkou porušenia základného práva podľa čl. 47 ods. 2 charty ústavný súd uvádza, že tento článok je potrebné interpretovať v súlade s čl. 51 ods. 1 charty s prihliadnutím na vysvetlivky k charte, ktoré boli 14. decembra 2007 publikované pod 2007/C303/02, ako aj na existujúcu judikatúru Súdného dvora Európskej únie (rozsudok z 13. 6. 1989 vo veci 5/88 Wachauf, Zb. 1989, s. 2609; rozsudok z 18. 6. 1991 vo veci ERT, Zb. 1991, s. I-2925; rozsudok z 18. 12. 1997 vo veci C-309/96 Annibaldi, Zb. 1997, s. I-7493).

21. Podľa názoru ústavného súdu, prihliadajúc na citované ustanovenie charty, ako aj na vysvetlivky k charte ako nástroj výkladu, je aplikácia charty v posudzovanej veci vylúčená. Z citovaného ustanovenia charty totiž vyplýva, že charta sa v prvom rade vzťahuje na inštitúcie a orgány Únie. V prípade členských štátov, teda aj Slovenskej republiky, je záväzná výlučne vtedy, ak konajú v rámci rozsahu pôsobnosti práva Únie. V prípade sťažovateľov všeobecný súd rozhoduje o ich veci na základe vnútroštátneho práva, ktoré nepatrí do pôsobnosti práva Únie, teda nejde o žiaden z prípadov, v ktorých dochádza k implementácii právneho aktu Únie (rozsudok z 13. 7. 1989 vo veci Wachauf, Zb. 1989, s. 2609) alebo k tomu, že by sa Slovenská republika chcela odchyliť od práva Únie (rozsudok z 18. 6. 1991 vo veci ERT, Zb. 1991, s. I-2925) alebo že

by tu existovalo materiálne pravidlo práva Únie, ktoré by sa malo v posudzovanom prípade aplikovať (rozsudok z 25. 3. 2004, Karner, C-71/02, Zb., s. I-3025). Ústavný súd preto aj túto časť ústavnej sťažnosti odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

22. Keďže ústavná sťažnosť bola ako zjavne neopodstatnená odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľov v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu